

IV. fejezet

Mezőgazdaság, tanyasi élet

Jószerevével eltűntek már a tanyák az egykori hartyáni határból, bár az utóbbi időkben főleg a vatyai részeken reneszánszukat élik. Emléküket és lakóik emlékét őrzik még a fényképek. A paraszti élet talán legnagyobb és legféltettebb ünnepe volt a betakarítás – különösen az aratás, a cséplés, a szüret, a disznóvágás.

A cséplést ábrázoló képek érzékeltetik az „élet”, a kenyér születésének pillanatát. A tanyasi ember mindig büszke volt szabadságára, önállóságára, az állataira, gazdaságára. A fényképeken látjuk: a jószágot szinte családja részének tekintette a gazda és velük együtt állt a korabeli fotográfus masinája elé.

Kora kiemelkedő főura, mecénása, a keszthelyi mezőgazdasági főiskola, Georgikon alapítója, Széchenyi Ferenc évente magával vitte gyermek fiát, Istvánt - a majdani legnagyobb magyart - birtokainak meglátogatására és a gyerekeknek meg kellett csókolnia a falu első jobbágyának, az ő jobbágyuknak a kezét mondván: tanuld meg fiam, ez az a kéz, amely neked és a családnak az életet biztosítja.

A parasztember hasonló becsben tartotta gazdaságát: addig, míg el nem látta állatait, nem ült asztalhoz, a kenyérre keresztet vetett mielőtt megvágta, étkezés előtti imájában hálát adott Istennek, hogy gondoskodott a család kenyérééről.

IV. Kapitel

Landwirtschaft, Leben auf dem Gehöft

Die Gehöfte sind aus dem Neuhartiner Grentgebiet schon beinahe verschwunden (aus dem ehemaligen Grenzgebiet noch nicht: nach Újlengyel, auf dem Vatyáer Gebiet erleben sie ihre Renaissance). Ihr Andenken und das Andenken ihrer Bewohner sind auf den Fotos noch aufbewahrt. Vielleicht das größte und meist geachtete Ereignis des Bauernwesens war das Einbringen – vor allem die Ernte, der Drusch, die Weinlese, das Schlachtfest. Die den Drusch darstellenden Bilder zeigen uns die großen Momente der Geburt des Brotes, des „Lebens“ Der Bauer auf dem Gehöft war immer stolz auf seine Freiheit und Selbstständigkeit, auf seine Zuchttiere und Wirtschaft. Auf den Fotos ist es gut zu beobachten, der Landwirt betrachtete das Tier als Teil seiner Familie und ließ sich samt mit ihm vor die Maschine der damaligen Fotografierer stellen.

Ein hervorragender Großgrundbesitzer und Mäzen seiner Zeit, der Begründer der Landwirtschaftlichen Hochschule, der Georgicon in Keszthely, Graf Franz Széchenyi hat jedes Jahr seinen Sohn Stefan – den späteren größten Ungarn – zum Besuch seiner Landgüter mitgebracht und das Kind sollte dem ersten Leibeigenen des Dorfes – ihren Leibeigenen – die Hand küssen um zu lernen, dass diese Hand ihm und seiner Familie das Leben gibt.

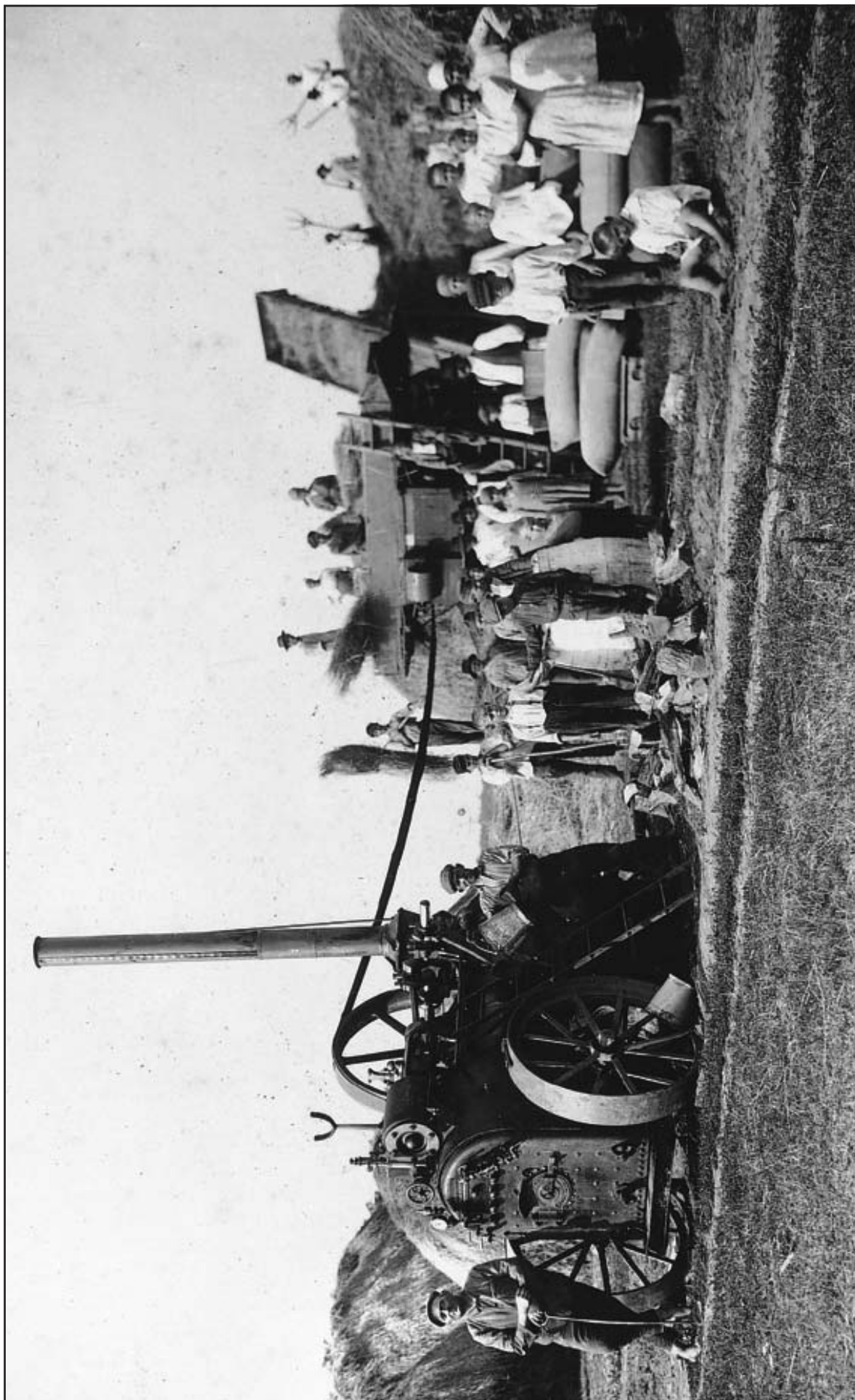
Der Bauer schätzte ähnlich seine Wirtschaft, er setzte sich nicht zum Tisch bis er seine Tiere nicht gefüttert hat, schlugte ein Kreuz auf das Brot eher er das geschnitten hat, und in seinem Gebet vor dem Essen bedankte er sich Gott, dass er das Brot für die Familie besorgt hat.

Chapter IV

Agriculture, life on the farms

Almost all of the detached farms disappeared from the fields of the village (not from the fields of those times: beyond Újlengyel, in the „vatya” parts their revival can be seen). The photos keep the remembrance of those farms and their owners. Harvest was maybe the biggest feast of farmers they took care of the most – especially reaping, threshing, grape harvest and pig slaughter. The pictures of threshing show the moments of the birth of „life”, bread. Farmers have always been proud of their freedom, independence, animals and farms. We can see it in the photos that animals were handled almost as members of their families and were standing in front of the camera of the photographers with them. An outstanding aristocrat and patron of his times, Ferenc Széchenyi, who was the founder of Georgikon Agricultural College, brought his son, István – the greatest Hungarian to be - along with him every year to visit their lands and the child had to kiss the hand of the first serf, who served them as his father said: always keep it mind, my son, these hands provide life to you and your family.

Farmers also esteemed their farms: they did not sit down to have dinner until the animals were not fed, crossed the bread before cutting it and thanked God in their prayers before eating for the food Lord gave them.

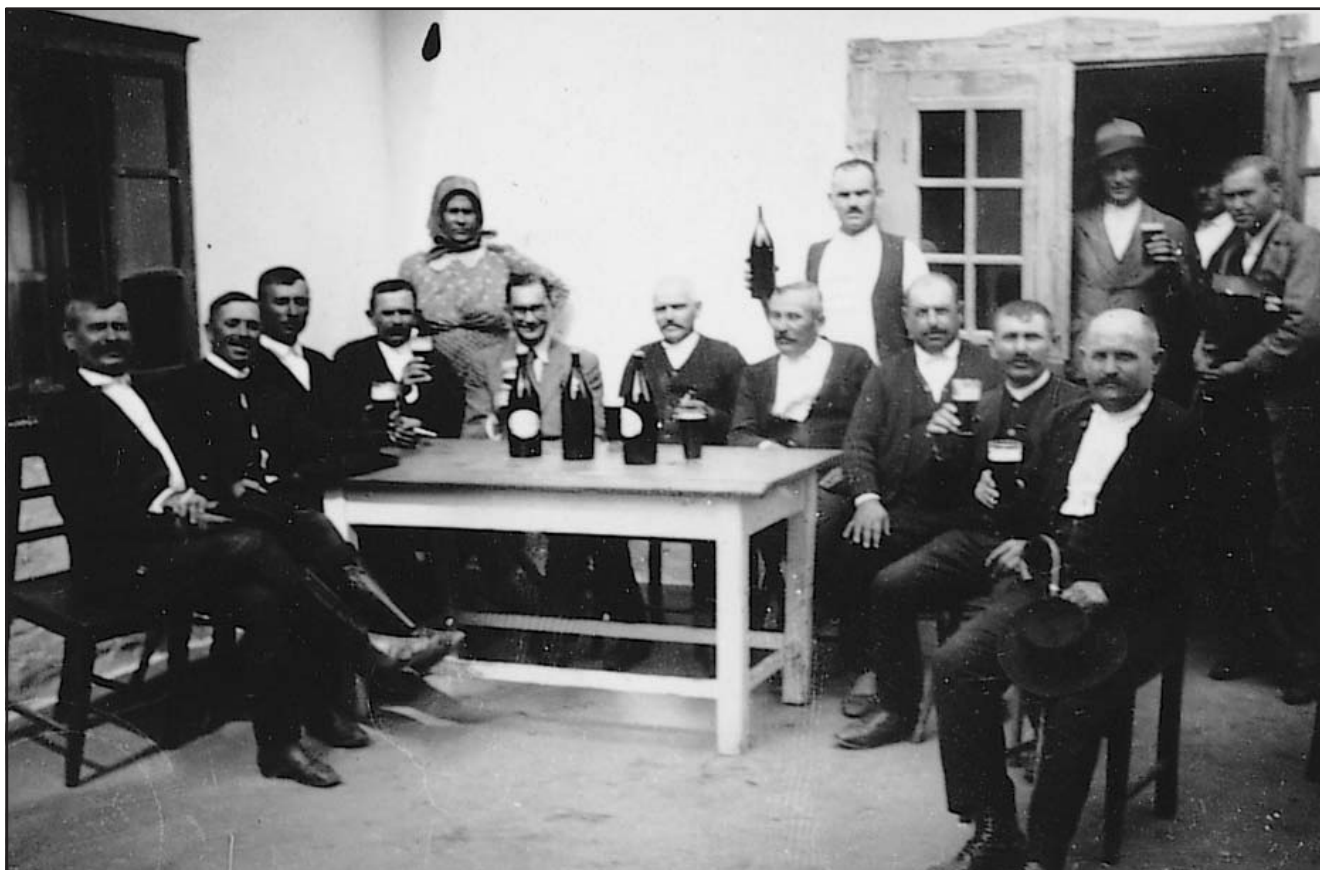

85. Cséplés 1934-ben, Keindl József tanyáján. A gép előtt Keindl József áll.

86. Fajth István és családja 1898 körül a batárban dolgozik.

87. Gazdaköri életkép 1938-ból. Háttérben a kocsmárosok Kőrösi József és felesége (Hornnyák Mária), a kocsmáros előtt ül id. Hümpfner János.

88. Schwaldt tanyá 1937-ben. Ülnek (balról - jobbra) id. Kaldenecker Istvánné (Schenk Katalin), Schenk Györgyné (Kaldenecker Mária), id. Kaldenecker István. Fent (balról-jobbra) Kaldenecker Ferenc, kerékpárral Kaldenecker György és ifj. Kaldenecker István.

*89. Szüret Hümpfner Jánoséknál a Fő utca 14-ben.

*90. Paprika szedés a Vatyai tanyán a 40-es években.

91. 1930-ban csépléshez
bordják össze a gabonát.

92. Kosárfonás és dohányyszárítás 1948-ban. A kosarat ifjabb Keindl József fonja, mellette lánya Borbála és az unokája Surman András.

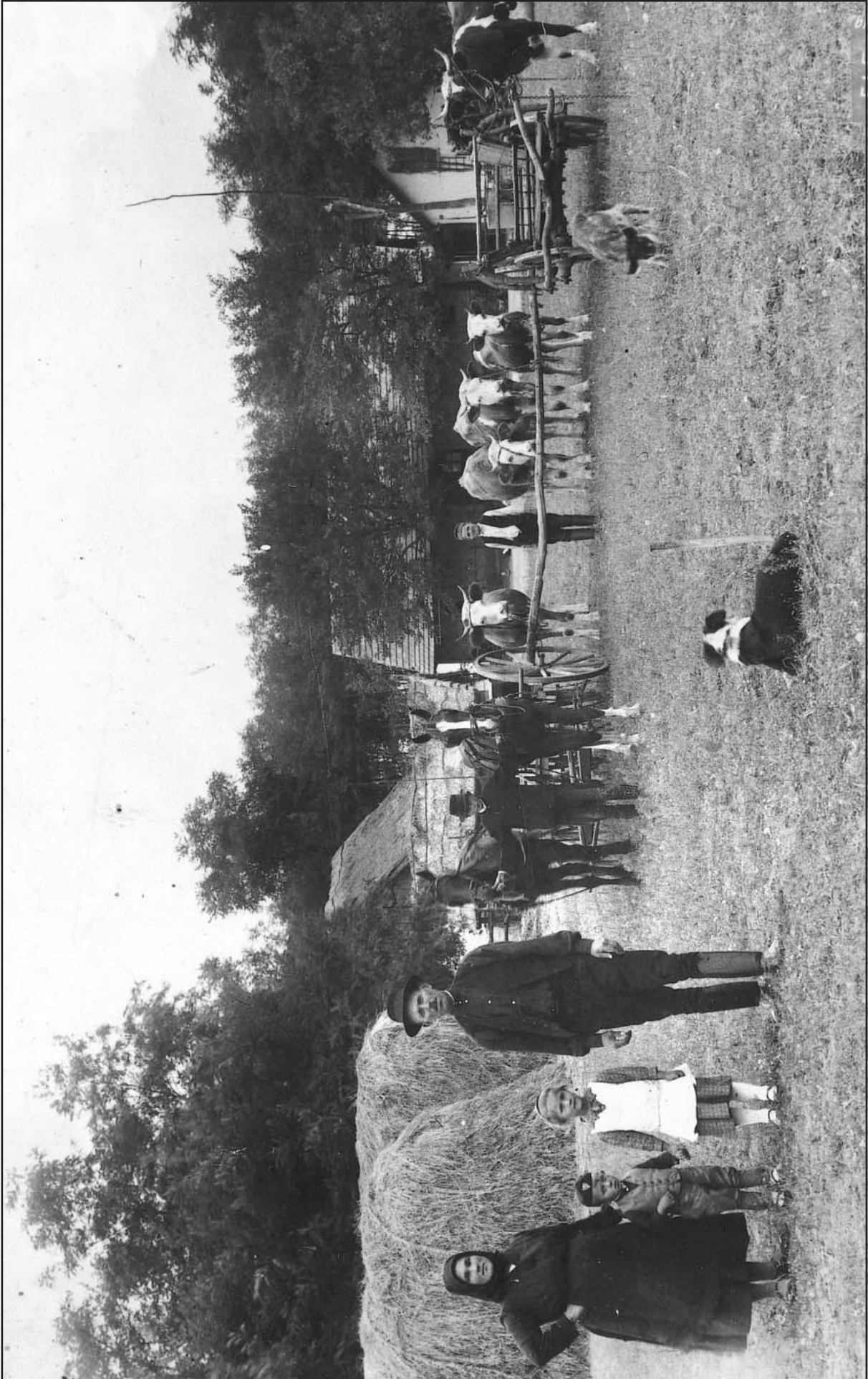
93. Cséplés a bernádi tanyán 1948. július 27-én. A gép előtt Klöczl Tamásné (Lauter Mária), előtte a lánya Erzsébet (Bakács Kálmánné), balra tőlük a második a nagyobbik lánya Boris (Schulcz Istvánné), Ruzsinszki Terézia (dr. Birinszki Istvánné) tanyaszomszéd, jobbról a második (sapkában) Schenk István.

*94. Kapáló napszámosok, a kép 1936-ban készült.

*95. Svébis család indulóban a hernádi tanyáról a pesti piacra egy fuvar paprikával 1942 körül.

96. Surman tanyá Hernádon 1938-ban. Az előtérben a tulajdonos Surman György és felesége a két gyerekkel Rozinával és Györggyel. A vetőgépnél a lovak között Varga István, a tebenekkel Trikkal István. A gazdaságot Tálpas kutya vigyázza.

97. Kaldenecker István és felesége Herman Teréz pótharaszti házuk előtt a 19. század végén.

98. Kaldenecker Sebestyén a lovat vezeti, a kocsin fia János (Svaldi) és felesége Gombár Borbála az alsóhernádi tanyán az 1940-es évek első felében.

99. Jobbról Majer András, a lovon a 8 hónapos unokaöccse Majer Ferenc, ismeretlen rokon a Malom u. 6. sz alatt 1944 nyarán.

100. Lauter Antal és felesége Schmauder Anna gyermekeikkel Antallal és Máriával 1938 körül.

101. Disznóvágás 1943-ban.
A böllér Schulcz József.

*102. Cséplés 1950. július 23-án.

103. Kézi mosás 1920-as években.
Balról: Bobák Jánosné (Macskó Erzsébet),
–, és Tunner Lénárdné (Macskó Mária).

104. A kép az 1920-as években
készült a hartyáni batárban.
Balról a harmadik Kaldenecker
György.

105. A kép 1942 körül készült. A hernádi
tanyasi szomszédok gyerekeikkel.
Balról-jobbra: Schenk Ferenc és lánya
Borbála, Kaldenecker (Svaldi) Pál és fia
Ferenc és Kaldenecker (Svaldi) Ferenc és
lánya Marika.

106. Szüret a Ménich családban. Középen sötét blúzban Ménich Andrásné, előtte fia András, mellette pedig másik fia (csípőre tett kézzel) József.

107. Cséplés az '50-es évek első felében: balról zsákkal Rizmajer (Trafikos) György, a mérlegen lánya Marika (Spanyiel Györgyné), mögötte Szalontai András és a jobbszálon Csordás Borbála összeíró.

108. A hernádi tanya udvarán 1941-ben Ménich András és felesége Macskó Terézia, a szekéren fiuk András.

109. Kiss István és felesége Telepőczki Magdolna 1950-ben a tanyán gyermekeikkel, Máriával (Fajth Józsefné) és Magdolnával (Tunner Mártonné).

110. Tunner Márton és fia, az egy éves Marci 1944-ben az udvarukban.

111. Vidám falatozó társaság az 1950-es évek elején. Állnak (balról): Pados Sándor, Tunner Lénárt, Schulcz Imre, Macskó Mária (Néma Rica Mabella Jánosné), Marosi Mátyás, –, –, elől Macskó Márton és felesége Schulcz Anna, a kislány ismeretlen.

112. Forgács József a lovaival 1948 körül.

114. A vatyai tanyán 1941-ben,
Kerekes Magdolna (Surman Andrásné),
Kovács István és Pergel Teréz
(Lang Györgyné).

113. Disznóvágás az 1940-es évek végén.
Balról: Rizmajer István, Serfel János,
Serfel József, Rizmajer Istvánné (Serfel
Magdolna) a kislány Serfel Borbála
(Tunner Imréné) a böllér Serfel József.

115. Rutterschmidt János és Teréz lánya
(Nagy Istvánné) egy szüreten 1946-ban.

**116. Cséplés 1943-ban
Kaldenecker (Svaldi) Ferenc hernádi tanyáján.*

**117. A König tanya udvarán 1942-ben. A társaság mögött látható gesztenyefa még ma is áll a most vadászházként működő tanyán és óriásira nőtt.*

118. A Kaldenecker (Svaldi) Ferenc és családja hernádi tanyája 1945-ben.
Hernád és Újlengyel 1946-ig közigazgatásilag Újhartyánhoz tartozott.

*119. Ezüstkalászos gazda tanfolyam záróvizsga után 1947-ben.

*120. Szüreti ebéd a Szép utca 29-ben a negyvenes évek végén.

*121. Családi szüret a kakucsi birtokon 1947-ben.

**122. A gazdakör bátsó udvarán az ezüstkalászos gazdatanfolyamot végzettek záró ünnepségének résztvevői és ...*

**123. ... az ünnepségen résztvevő gyerekek színjátszók csoportképe.*